

هنر دفاع مقدس اگرچه در یک نگاه و تقسیم‌بندی کلی، شاخه‌ای از هنر مقاومت است، هنر مقاومتی که در طول تاریخ شکوهمند ادب فارسی همواره با جلوه‌های گوناگونش حضوری نقش‌آفرین و تأثیرگذار داشته است، اما شدت و عمق فرهنگ دفاع مقدس به حدی بود که هنر دفاع مقدس توانست تمامی جلوه‌های دیگر هنر مقاومت را در طول تاریخ هنر این سرزمین و بوم تحت‌الشعاع قرار دهد و خود تبدیل به هنر مقاومت ایران زمین شود و در همین راستا اگر چه به شکل معمول هنر دفاع مقدس بخشی از هنر انقلاب اسلامی است اما از آنجا که هشت سال از پیروزی انقلاب اسلامی در کوران دفاع مقدس گذشت و درست در همین سال‌ها هنرمندان برآمده آزارش‌های انقلاب اسلامی در اوج جوشش و کوشش خویش قرار داشتند، بسیاری از آرمان‌ها و مضامین انقلاب اسلامی هم در هنر دفاع مقدس مجال تجلی یافت، به گونه‌ای که امروز نمی‌توان بین هنر انقلاب و هنر دفاع مقدس تفکیک قائل شد و به واقع که هنر انقلاب همان هنر دفاع مقدس است.

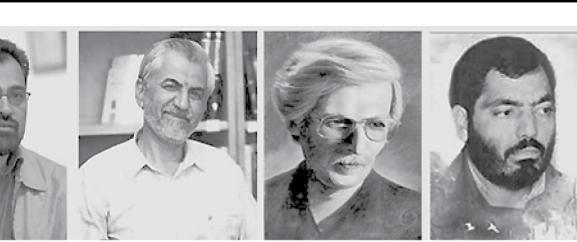
کافی مانگا، دیده‌بان، عقاب، پرواز در شب، کرکوک، حمله به آچ

اینها بخشی از فهرست بلند بالای فیلم‌هایی است که تصویری از دفاع مقدس به دست می‌دهند که قطعاً با تصویری که فیلم‌هایی

عمده‌تری درسال‌ات فرهنگ‌سازی و انتقال آن در حوزه دفاع مقدس برعهده داشته و دارند و طبیعی ست که متناسب با تحولات و جلوه‌های تازه این فرهنگ، آنها نیز چه به لحاظ شکلی و چه محتوایی دیگری به مقاومت خویش ادامه و روز شوند.

فرض ما براین است که این انعطاف، تحول و روزآمدی دراین سه شاخه به یک اندازه نبوده و بخصوص، موسیقی در این ماران تحول از کارنامه موفقی برخوردار نبوده است.

شعر دفاع مقدس روزآمدی درهنرهای این‌گونه وجود گام در طریق پاکبازی نهاده بود، رزمنده‌ای که به تعبیر شادروان

شهیداحمدزارعی (شاعر) -مهرداد اوستا(شاعر) -نصرالله مردانی (شاعر) -سیددین‌خانی(ارکانه‌نویس) -حسب‌الله علمانی (شاعر) -علیرضاقره(شاعر) -محمدعلی گودینی(نویسنده) -علی محمدمؤدب(شاعر) -مروحوم‌شهباز(شاعر) -محمدهدی سیار (شاعر) -سیمین‌دخت‌وحیدی (شاعر) -ملوایان(نویسنده‌وتصویرگر)

چالش روز آمدی در موسیقی دفاع مقدس

مصطفی محدثی خراسانی

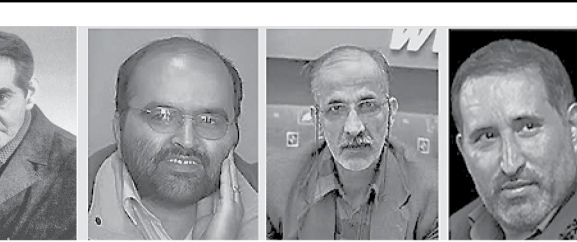
تمام شده است و جبهه‌ای نیست که در آن رزمنده‌های سنگر گرفته باشد، بچنگد، پایستد، زخم بردارد، بکشد و به شهادت برسد. اما اگر نگاه نافذی باشد و از سطح ماجرا فرم و محتوای و تعبیر و تصاویری باشد که در زمان جنگ معمول و مرسوم بود. امروز نه تنها شعرهایی که موضع اصلاح‌گرایانه درمسائل و معضلات اجتماعی دارد و به دنبال گسترش عدالت است ادامه همان جریان هنردفاع مقدس باید تلقی شود که چه بسا اثری هنری با تمی حتی عاشقانه بتواند در تأویل شهادت و ایثار است و عشق جوانان مقدس بود برسد، این رباعی ظاهری عاشقانه دارد:

بخش نخست

تبدیل به باره‌های نور کرده بود، و چنین است که به نظر می‌رسد به جاری شدم و به آب تبدیل شدم
مه تو به آسمان کشیدم از خاک تا آنکه به آفتاب تبدیل شدم
اما معشوق در این رباعی چه جایگاه و شایگی دارد و عاشق از او چه بهره‌ای برده است؟ معشوق کسی است که مهر او عاشق را از خاک به افلاک کشیده و او را به آفتاب تبدیل کرده است. من بر این باورم

سید حسن حسینی در کوران جنگ تحمیلی سروده بود:
می‌روم مسادر که اینک کربلا می‌خواندم

از دیار دوست یار آشنا می‌خواندم
مهلت چون و چرایی نیست مادر
دواعت
زانکه آن جانانه بی‌چون و چرا می‌خواندم

علیرضاقره(شاعر) -محمدعلی گودینی(نویسنده) -علی محمدمؤدب(شاعر) -مروحوم‌شهباز(شاعر) -محمدهدی سیار (شاعر) -سیمین‌دخت‌وحیدی (شاعر) -ملوایان(نویسنده‌وتصویرگر)

وای من گر در طریق عشق کوتاهی کنم
خاصه وقتی یسار با بانگ رسا می‌خواندم

ذوالجناح رزم را گاه سحر زین می‌کنم
ذوالعقاب سحر از دلها محبت می‌روم آنجا که نای نینوا می‌خواندم

.....
جنگ که تمام شد این مثنوی زمزمه‌اش بود:
حمایت ز گلها گل افشاندن است
هم‌آواز با باغبان خواندن است
یک دهه پس از جنگ خروش کارگردانان بازی باز ما با جر زندد

با این حال هیچ تبدیری برای حفاظت از آن اندیشیده نشده است.^۱
آثار به غارت رفته از چند تمدن:
جدا از تخریب و غارت شهر تاریخی تدمر و محوطه ی‌باستانی المپیرا در سوریه که پارتیان (اشکانیان) آن را در بیش از ۲۰۰۰ سال پیش بنا نهادند و شامل بیشترین مجسمه‌ها و اشیاء برجای مانده از آن دوران بود. آثار غارت شده از تمدن پارسیان در شهر باستانی هترا (الحضر) در عراق و به ویژه تمدن‌ها، تندیس‌ها و مجسمه‌های اکدی، قطعاتی از تمدن‌های ایرانی پیشاهخامنشی بخصوص تمدن ماسد، ظروف نقره‌ای ساسانی که در تاریخ هنر بسیار ارزشمندند، ظروف سفالین دوران اسلامی بخصوص از دوره عباسی و هزاران نسخه خطی از کتاب‌های تمدن‌های پیشا-هخامنشی که به ویژه در عراق مقبره- موزه‌های عراق به سرقت رفتند نیز قابل بیان است.

۱۵ کیلومتری شرق موصل فاجعه دیگری برای آثار به جای مانده از آشوریان به حساب می‌آید. همچنین تخریب شهر باستانی ماری، از قدیمی‌ترین شهرهای جهان با قدمتی ۵۰۰۰ ساله، متعلق به تمدن سومر در ساحل غربی رود فرات، نزدیک مرز عراق و سوریه از بزرگترین فجایع داعش در این سرزمین‌های باستانی محسوب می‌شود. همراه اینها، هزاران قطعه تخریب شده و به سرقت رفته از دیگر تمدن‌ها، تندیس‌ها و مجسمه‌های اکدی، قطعاتی از تمدن‌های ایرانی پیشاهخامنشی بخصوص تمدن ماسد، ظروف نقره‌ای ساسانی که در تاریخ هنر بسیار ارزشمندند، ظروف سفالین دوران اسلامی بخصوص از دوره عباسی و هزاران نسخه خطی از کتاب‌های تمدن‌های پیشا-هخامنشی که به ویژه در عراق مقبره- موزه‌های عراق به سرقت رفتند نیز قابل بیان است.

مقصد آثار به سرقت رفته کجاست
در اواخر آوریل ۲۰۰۳ یعنی ۳ هفته پس از اشغال بغداد توسط نیروهای آمریکایی، رادیو صدای

نیمرو، هنوز هم یافت نشده‌اند. در تمام این مدت، و البته به عبارت دقیق‌تر تا پیش از غارت و تخریب موزه موصل بدست داعش، غالب کارشناسان چه کارشناسان نظامی و چه باستان شناسان و کارشناسان هنری، نیروهای آمریکایی را مسئول اصلی تازدی موزه بغداد می‌دانستند. زینب بحرانی، استاد تاریخ هنر و باستان شناسی در دانشگاه کلمبیا درباره غارت موزه بغداد می‌نویسد:

«در مسران روزهای ابتدایی هنری و اشیاء عتیقه از مدتها قبل از داعش درصدد سرقت این آثار در عراق بوده‌اند . یعنی درست از آخرین روزهای حکومت صدام در سال ۲۰۰۳ و پس از اشغال عراق بدست نیروهای آمریکایی که موزه بغداد به تاراج رفت. اگرچه تصدای از آن آثار به تدریج بازیافته جای نخست خود بازگردانده شدند. تا آنکه در مارس ۲۰۱۵، موزه بغداد با نمایش ۳ تالار از ۱۸ تالارش به روی بازدیدکنندگان بازگشایی شد، با این حال برخی از ارزشمندترین این آثار از جمله مجسمه‌های عاجی آشوریان، تندیس‌ها و مهرهای استوانه‌ای سومریان و نقش برحسته جواهر نشان شیر

همچنین دکتر نیل مک‌گریگور از نیروهای بریتانیایی

همراه با ایالات متحده در این باره می‌گوید: «چیزی که از همان ابتدا جلب توجه می‌کرد، بی‌توجهی نیروهای ائتلاف به ویژه نیروهای آمریکایی به محوطه‌های تاریخی عراق بود، اگرچه موزه بغداد از بمباران هواپیماها مصون ماند.

موزه این شهر نشان می‌داد، یک هفته پس از آن دوباره فیلمی هفت دقیقه‌ای در فضای مجازی منتشر شد که انفجار و تخریب کامل شهر باستانی نیمرو، از شهرهای باستانی آشوریان، در ۳۰ کیلومتری جنوب موصل را به تصویر کشید. همزمان مقامات بسیاری در سازمان علمی- فرهنگی آموزش ملل متحد(یونسکو)، این اقدام داعش را جنایت علیه بشریت خواندند

و از شورای امنیت سازمان ملل خواستار صدور قطعنامه‌ای در این خصوص شدند و چنین قطعنامه‌ای نیز صادر شد، با این همه کمی بعد تنها کاری که انجام گرفت تخریب عراق-اکسل پلاته- توانست انجام دهد این بود که ابراز امیدواری کند در درازمدت نیروهای مرهمی بتوانند قدری روند این تخریبها را کندتر کنند.

غارت میراث فرهنگی از پیش از داعش
درباره علل و انگیزه داعش از تخریب این آثار و انتشار تصاویر دقیق‌ه‌ای از این گروه در فضای مجازی منتشر شد که مزدوران این گروه را در حال تخریب آثار

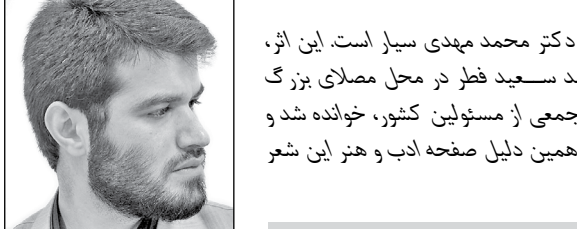

عراق و دیگر ملت‌های منطقه است. ترازوی‌هایی که به ظاهر بدست گروه‌های تکفیری به وقوع پیوسته، ولی در اساس ریشه در اقدامات و سیاست‌های مداخله‌جویانه نیروهای بیگانه‌ای دارد که منافعشان با فرهنگ و تمدن مردمان این سرزمین در تضاد و تقابل است.

داعش و تخریب آثار باستانی
داعش، در ابتدا یک گروه سلفی به نامهای مختلف در عراق بود که پس از سقوط صدام به القاعده پیوست و به القاعده عراق معروف شد. با آغاز جنگ‌های داخلی سوریه در ژانویه ۲۰۱۱ این گروه نیز همچون سایر گروه‌های

عراق (میان رودان)، از کهن‌ترین سرزمین‌های تاریخ و تمدن بشری است. بسیاری از نخستین تمدنهای تاریخی، یعنی تمدن‌هایی که از آنها آثار هنری باخطوط باستانی قابل توجه و ارزشمند بدست آمده از جمله: سومر، اکد، آشور و بابل، در این سرزمین شکوفایی ورشد داشته‌اند و بسا هر یک از این تمدن‌ها به سرور از دیگر تمدن‌های هم عصر خود همچون سبیلک، مارلیک، عیلام و ماد در فلات ایران تأثیر پذیرفته و همزمان براین تمدن‌ها تأثیرگذار بوده‌اند. تخریب مسجد تاریخی موصل (مسجد جامع نورالدین و مناره حدباء)، ترازوی دیگر از ترازوی‌های رفته بر ملت

این زره پشت ندارد منگر برگردیم

شعری که خواهید خواند، سروده دکتر محمد مهدی سیار است. این اثر، با صدای دکتر میثم مطیعی در روز عید سعید فطر در محل مصلا ی بزرگ امام خمینی(ره) در جمع نمازگزاران و جمعی از مسئولین کشور، خوانده شد و با بازتاب گسترده‌ای روبرو گردید. به همین دلیل صفحه ادب و هنر این نشر انتقادی و ژبنی‌ار بازنشر می‌کند:

محمد مهدی سیار <p>کار و همت همه رنگ و بوی این خاک است عرق کارگران آبروی این خاک است</p>	حرف تبعیض در آیین علی هرگز نیست آهن سرخ گواه است خط قرمز نیست	پلک بر هم مگذارید که فرصت رفته ست پلک بر مهرزدنی فرصت خدمت رفته ست	ما نه آئیم که آموخته غرب شویم پی هر وسوسه‌ای سوخته غرب شویم	سبلی از کوخ‌نشین، کاخ‌نشین خواهد خورد و زمین‌خوار سرانجام زمین خواهد خورد	«بست سی» چیست که تعلیم جهان، از دل ماست هان که جمهوری اسلامی ایرانجانست	اگر از غرب رسد نسخه، خودش بیماری‌ست قرص خواب است ولی چاره ما بیماری‌ست	تا ابد تربیت از مهر ولی می‌گیریم منق از غیرت ابروی علی می‌گیریم	گفته بودند که دشمن به تجارت آمد پیر ما گفت که البته به غارت آمد
--	---	--	---	---	---	--	---	---

خواب دیدند صلاح از طرف بیگانه است به خود آیین نجات همه در این خانه است	هست مدیون تو امنیت‌مان تا به ابد هست ممنون تو ایران و جهان تا به ابد	کارزار است، قدم قاطع و محکم بردار سخن از صلح بگو، اسلحه را هم بردار!	راه ما راه حسین است و به خون روشن شد تکیه بر تیغ زان آدم که جهان دشمن شد	نه به دل راه بده واهمه از اخم عدو نه دلت غنچ رود باز به لبخندی از او	دل به لبخندش اگر باخت‌های، باخت‌های! گر ز اخمش سپر انداخت‌های باخت‌های!	غم مخور، بسست مشو، با صف اعدا بس‌تیز مژده «لا تهنوا» می‌رسد از جا برخیز	تا بدانند که هان لشکر احمد ماییم رزمجویان و دلبران محمد ماییم	ذوالفقار علوی بود برون شد ز نیام مرحبا، دست مریزاد، سپاه اسلام	ناز شست تو دلار حسن تهرانی زند‌های تا به ابد، فاتح این میدانی
--	--	--	--	--	---	---	---	--	---

صفحه ۷
یک‌شنبه ۱۱ تیر ۱۳۹۶
۷ شوال ۱۴۳۸ - شماره ۲۶۶۰

بالا گرفت
جای ارزش‌های مسا را عرضه
کالا گرفت

روزگار کینه‌پرور عشق را از یاد برد
باز چون سلیاق کلاه عاشقان
دست مردی خسته شد، پای را یاد برد
ترازوها شکست

فرق مولای عدالت‌بار دیگر
چاک خورد
خطبه‌های آتشین متروک ماند
و خاک خورد

زیر بارانهای جاهل سقف تقوا
نم کشید
سقف‌های سخت، مانند مقوا
نم کشید

با کدامین سحر از دلها محبت
غیب شد
ناجانومردی هنر، مردانگیها
عیب شد

خانهٔ دل‌های ما را عشق خالی
کرد و رفت
ناگهان برق محبت اتصالی
کرد و رفت

سرسرای سینه‌ها را رنگ
خاموشی گرفت
صورت آینه‌ها رنگ فراموشی
گرفت

آتشی بی‌رنگ در دیوان و دفترها زدند
مهر باطل شد به روی بال
کفترها زدند

کارگردانان بازی باز ما با جر زندد
حیات یک گونه هنرست حفظ کند؟

باستانی به سرقت رفته در کانون توجه قرار گرفته‌اند از جمله ترکیه، ایتالیا، بریتانیا و ایالات متحده.

ویتالسی چروکین، نماینده روسیه در سازمان ملل و چند مقام سیاسی دیگر، بارها از غارت آثار تاریخی عراق و سوریه و داد و ستد آن در شهرهای مرزی ترکیه گفته‌اند و از شهر گازی آنتپ (غازیان تپه) بعنوان بزرگترین مرکز خرید و فروش این آثار نام برده‌اند و این در حالی است که هر روز آثار بیشتری از این سرزمین‌ها که بخش مهمی از هویت فرهنگی- هنری تمدن تمدن بزرگ و جهانی همچون تمدن اسلامی می‌باشند، سر از حراج‌های اینترنتی و کلکسیون‌های شخصی در شهرهای لندن، نیویورک و چند شهر دیگر به ویژه در ایالات متحده در می‌آورند.

■ فرزند میرحمیددی بی‌نوشت:
۱- قل از ایسنا، ۷ شه‌ریور ۱۳۹۰.
۲- همان
۳- قل از جام جم آنلاین، ۸ شه‌ریور ۱۳۸۲.

شهر
<div><div><div><div><div></div></div></div><div><div><div></div></div><div><div></div></div></div><div><div><div></div></div><div><div></div></div></div><div><div><div></div></div><div><div></div></div></div></div></div>
<div><div><div><div><div><div><div></div></div></div><div></div></div></div></div> </div> <div><div><div><div></div></div></div></div>

^[1] علیرضا چخماقی

^[2] علیرضا چخماقی